

**Sprawozdanie z działalności
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Somoninie
za 2020 rok**

1. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie przedkłada roczne sprawozdanie z działalności Ośrodka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie funkcjonuje jako jednostka organizacyjna samorządu terytorialnego. Na poziomie lokalnym wykonuje zadania skierowane na wsparcie i poprawę warunków życia mieszkańców Gminy Somonino. Działania Ośrodka są zbieżne z lokalną polityką społeczną i zgodne z realizacją celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Somonino.

Podstawowym aktem prawnym na podstawie którego funkcjonuje ośrodek jest ustawa o pomocy społecznej. Ponadto w Ośrodku realizowane są zadania wynikające z:

- 1) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- 3) ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 4) ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 5) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start”
- 6) ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów
- 7) ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 8) ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 9) ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- 10) ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- 11) ustawy o Karcie Dużej Rodziny,
- 12) ustawy o cudzoziemcach,
- 13) ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych,
- 14) ustawy o zatrudnieniu socjalnym,
- 15) Prawo ochrony środowiska
- 16) Kodeksu pracy,
- 17) Kodeksu Postępowania Administracyjnego,
- 18) Prawa Zamówień Publicznych.

Do głównych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie należy prowadzenie całokształtu spraw w zakresie pomocy społecznej, w szczególności polegających na:

- tworzeniu warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej;

- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej;
- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawami świadczeń;
- pracy socjalnej rozumianej, jako działanie skierowane na pomoc osobom i rodzinom w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków do życiowego usamodzielnienia;
- rozwijaniu nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb;
- pobudzaniu aktywności społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin.

2. Struktura organizacyjna ośrodka

Utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem obowiązkowym gminy wynikającym z art. 17 ust. 18 ustawy o pomocy społecznej.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Somoninie zatrudnionych było 19 pracowników, w tym 5 pracowników socjalnych wykonujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej na 2000 mieszkańców lub 50 rodzin powinien być zatrudniony 1 pracownik socjalny. W naszej gminie 1 pracownik socjalny ma pod opieką 2.167 mieszkańców. Wszyscy pracownicy posiadają odpowiednie kwalifikacje zawodowe i wykształcenie kierunkowe. Pracownicy brali udział w szkoleniach i konferencjach, głównie on - line, które pogłębiały umiejętności zawodowe oraz pozwoliły na rozwój osobisty.

Wewnętrzny podział organizacyjny przedstawia poniższa tabela.

Dział	Stanowisko pracy	etat	Ilość osób pracujących	Urlopy wychowawczy/macierzyński
Administracja	Kierownik	1	1	
	Główny księgowy	½	1	
	Aspirant pracy socjalnej	2	1	1
	Referent ds. kancelarii	2	1	1
	Informatyk	½	1	
	Obsługa kasy	zlecenie	1	
	Obsługa poczty	zlecenie	1	
	Stanowisko ds. inwentaryzacji	zlecenie	1	
	Stanowisko ds. płac	zlecenie	1	
	Obsługa PPK	zlecenie	1	

Pomoc Społeczna	Starszy specjalista pracy socjalnej	1	1	
	Starszy pracownik socjalny	2	2	
	Pracownik socjalny	2	2	
	Psycholog	¼	1	
	Asystent rodziny	2	2	
	Asystent rodziny	zlecenie	2	
	Opiekunka	1	1	
	Opiekunka	zlecenie	9	
	Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej	zlecenie	4	
Świadczenia rodzinne	Starszy inspektor ds./ świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego	1	1	
	Starszy inspektor ds. świadczeń rodzinnych	1	1	
	Aspirant pracy socjalnej	1	1	

3. Zadania ośrodka

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie, jako jednostka sektora finansów publicznych, z mocy art. 3 ustawy o pomocy społecznej „wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka”. Ustawa o pomocy społecznej wyraźnie wskazuje, że celem pomocy społecznej nie jest wyręczanie obywateli w rozwiązywaniu ich trudnej, a czasem nawet krytycznej sytuacji życiowej a wspieranie w podejmowanych przez nich wysiłkach na rzecz poprawy sytuacji życiowej. Proponowane przez pracowników Ośrodka działania naprawcze, czy zapobiegawcze wymagają wspólnego zaangażowania w rozwiązywanie zaistniałych problemów oraz aktywności, odpowiedzialności i prezentowania postawy partnerskiej także przez drugi z podmiotów współdziałania - osobę i rodzinę korzystającą ze wsparcia.

Świadczenia udzielane są na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego, bądź innej osoby lub z urzędu. Rodzaj, forma i rozmiar udzielanych świadczeń odpowiada okolicznościom uzasadniającym udzielenie pomocy oraz realnym możliwościom finansowym GOPS. Podstawą do przyznania świadczenia z pomocy społecznej jest przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania osoby, która o tę pomoc się

ubiega. Pomoc społeczna w pierwszej kolejności obejmuje swymi działaniami osoby i rodziny znajdujące się w najsłabszej kondycji życiowej i materialnej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom spełniającym ustawowe kryterium dochodowe, które w 2020 r. wynosiło :

- 1) dla osoby samotnie gospodarującej – 701,00 zł netto
- 2) dla osoby w rodzinie – 528 zł netto,

przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w ustawie lub innych okoliczności uzasadniających udzielanie pomocy społecznej - w szczególności z powodu sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, trudności w integracji cudzoziemców, trudnościach w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy. Oferowana przez GOPS w Somoninie pomoc społeczna obejmowała w 2020 r. różne formy pomocy pieniężnej, pomoc w naturze, usługi opiekuńcze oraz pracę socjalną, interwencję kryzysową poradnictwo specjalistyczne i asystenturę rodzin. Każdorazowo pomoc ta dostosowana była do indywidualnych potrzeb osób i ich rodzin.

GOPS w Somoninie realizuje również zadania zlecone. Obsługa świadczeń rodzinnych, wychowawcze, Dobry Start jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej co oznacza, że ciężar finansowy samych świadczeń spoczywa na budżecie państwa. System świadczeń wspierających rodziny to poza ubezpieczeniowy system świadczeń socjalnych wspierających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, wychowujące dzieci uczęszczające do szkoły, w tym niepełnosprawne.

Świadczenia rodzinne stanowią odrębny od świadczeń z pomocy społecznej system, na który składają się zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia.

Natomiast Rządowy program „Dobry Start” wspiera rodziny, których dzieci uczęszczają do szkół aż do ukończenia przez nie 20 roku życia lub 24 roku życia w przypadku osób niepełnosprawnych.

Kolejną formą wsparcia realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ta pomoc finansowa świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Formy udzielanej pomocy ulegają ciągłej modyfikacji. Zmienia się również katalog beneficjentów pomocy społecznej. Dynamiczne zmiany na arenie politycznej odciskają swoje piętno również w dziedzinie polityki społecznej. Z tego względu kadra pomocy społecznej zmuszona jest nadążać za postępującymi zmianami i nieustannie podnosić swoje kompetencje i kwalifikacje.

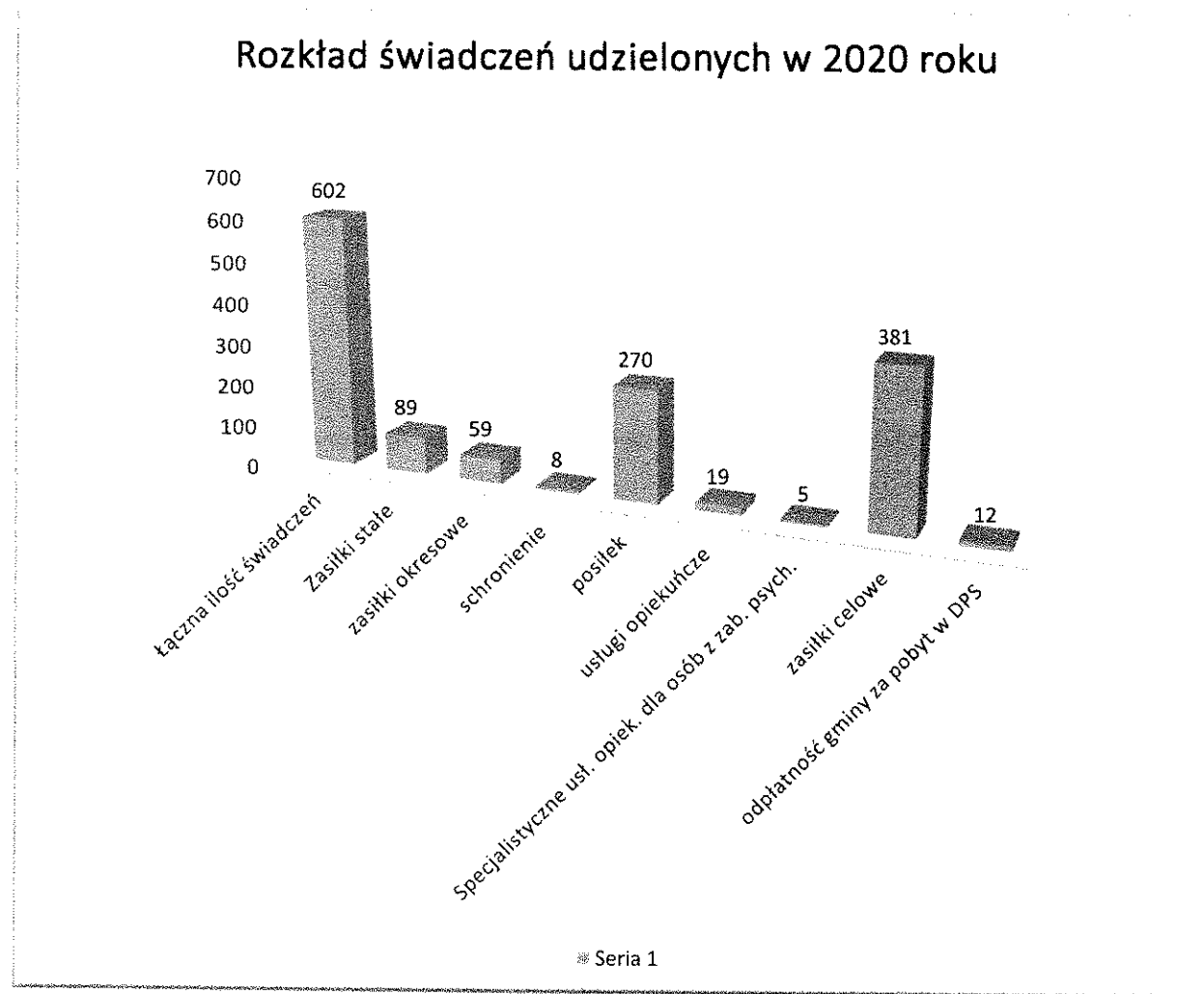
Rok 2020 był rokiem szczególnie trudnym pod względem organizacyjnym z uwagi na pandemię koronawirusa. Mimo wprowadzonych obostrzeń Ośrodek starał się realizować swoje zadania, dostosowując formy pracy do zasad bezpieczeństwa i obowiązujących zaleceń. Udzielanie wsparcia odbywało się zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Wojewody Pomorskiego, w tym zakresie opracowano procedury postępowania dla wszystkich pracowników Ośrodka.. Wprowadzono zmiany organizacyjne działalności Ośrodka i obsługi klienta z zachowaniem reżimu sanitarnego a pracowników Ośrodka wyposażono w niezbędne środki ochrony osobistej. Zgodnie z zaleceniami, dla zapewnienia ciągłości pracy a także w razie konieczności udzielania wsparcia kadrowego sąsiednim Ośrodkom, wprowadzono system pracy zdalnej. W 2020 roku podejmowanych było wiele inicjatyw ściśle związanych z panującą pandemią. Istotną sprawą było zapewnienie żywności, leków, czy innych podstawowych środków osobom pozostającym w izolacji czy kwarantannie. Wydano na tę okoliczność instrukcję postępowania koordynującą działania poszczególnych służ społecznych, w tym ośrodków pomocy społecznej. Do zadań Ośrodka należało rozeznanie sytuacji osób potrzebujących oraz zorganizowanie wsparcia zgodnie z rozeznanymi potrzebami przy współpracy określonych w instrukcji służb. Aby umożliwić osobom w kwarantannie i izolacji możliwość stałego wsparcia wprowadzono w Ośrodku 24 godzinny dyżur telefoniczny. W celu monitorowania sytuacji na terenie gminy Ośrodek pozostawał w stałym kontakcie z Sanepidem.

W 2020 roku Ośrodek zmienił swoją siedzibę. Od czerwca mieści się pod adresem Somonino, ul. Witosławy 2A. Pracownicy mają do dyspozycji 6 pokoi, salę konferencyjną, pomieszczenia gospodarcze, pomieszczenie na archiwum i serwerownię oraz toalety dla personelu i klientów. Pomieszczenia znajdują się na paterze, ze swobodnym dostępem dla osób z ograniczonymi możliwościami.

4. Udzielane świadczenia

4.1. Świadczenia z pomocy społecznej

W 2020 r. w ramach zadań własnych i zleconych GOPS w Somoninie przyznał świadczenia 504 osobom, co stanowiło 304 rodziny, w których liczba osób wynosiła 1170. Rozkład rodzaju udzielonych świadczeń w stosunku do ogólnej liczby osób, którym przyznano decyzją świadczenia przedstawia poniższy wykres.

Dane w poniższej tabeli szczegółowo obrazują formy pomocy, liczbę osób którym przyznano decyzją świadczenia, liczbę rodzin i osób w rodzinie w odniesieniu do poszczególnych form pomocy oraz kwoty udzielonych świadczeń.

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł.	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
RAZEM	504	X	947 286	304	961
ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	89	925	471 358	87	118
w tym przyznane dla osoby samotnie gospodarującej	70	727	418 687	70	70
pozostającej w rodzinie	19	198	52 671	17	48
ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	59	177	56 995	59	172
w tym przyznane z powodu: bezrobocia	8	29	9 579	8	27
długotrwałej choroby	20	76	26 656	20	50
niepełnosprawności	10	33	6 841	10	36
innych niż wymienione powyżej	18	34	12 448	18	47
SCHRONIENIE	8	X	47 707	8	15
POSILEK	270	12 375	49 444	123	638
USŁUGI OPIEKUŃCZE	19	5 267	170 946	19	36
w tym specjalistyczne	1	124	7440	1	2
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	5	555	33 330	5	20
ZASIŁKI CELOWE – OGÓŁEM	381	x	150 836	304	827
w tym zasiłki celowe specjalne	46	82	21 250	46	113
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ	12	132	413 602	12	13

Po przeanalizowaniu powyższej tabeli stwierdzić można, że w 2020 r. największą grupę świadczeniobiorców, tj. 75,60% z ogólnej liczby korzystających stanowią osoby, którym przyznano pomoc w formie zasiłku celowego. 53,57% to osoby którym przyznano posiłek. Zasiłki stałe pobierało 17,66% osób z ogólnej liczby świadczeniobiorców. W tej grupie świadczeniobiorców aż 78,65% stanowiły osoby samotnie gospodarujące. Zasiłek okresowy otrzymało 11,71% świadczeniobiorców. W tej grupie świadczeniobiorców największą grupę - 33,90% stanowiły osoby, którym przyznano zasiłek z powodu długotrwałej choroby, oraz 30,51% z innych przyczyn, w dalszej kolejności 16,95% z powodu niepełnosprawności a tylko 13,55% z powodu bezrobocia. Nieliczne grupy wśród świadczeniobiorców stanowiły osoby którym przyznano inne formy pomocy. I tak 4,7% świadczeniobiorców korzystało z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 2,38% to opłaty ponoszone za pobyt świadczeniobiorców w DPS, natomiast najmniejszy odsetek - 1,59% skorzystało z pomocy w formie schronienia.

Analizując finansowanie poszczególnych form pomocy zauważyć można, że największą część budżetu, bo aż 49,75% stanowią zasiłki stałe, następnie 43,66% to odpłatność za pobyt w DPS. W dalszej kolejności, na poziomie 18,05% budżetu plasuje się finansowanie usług opiekuńczych oraz 15,92% - zasiłki celowe (w tym zasiłki celowe na zapewnienie posiłku z programu Posiłek w szkole i w domu”). Najmniejszy odsetek to zasiłki okresowe – 6,02%, posiłek – 5,22%, schronienie – 5,04% oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – stanowiące jedynie 3,52% budżetu.

4.2. Domy Pomocy Społecznej

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Do DPS kierowane są jedynie osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w miejscu zamieszkania, nawet przy wsparciu w postaci usług opiekuńczych. Kierowanie do DPS odbywa się na wniosek samej zainteresowanej osoby, bądź jej przedstawiciela ustawowego. Ustawa wskazuje również, że osoby niepełnosprawne należy kierować do DPS odpowiedniego typu (zgodnie z rodzajem schorzenia), zlokalizowanego najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej.

Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca DPS w 2020 r. wyniósł 4 229,84 zł, natomiast średni miesięczny koszt odpłatności za 1 osobę ponoszony przez gminę w 2020 r. wyniósł 3.184,98 zł.

POTRZEBY

Z rozeznania środowiska wynika, że w najbliższym czasie kolejne dwie osoby będą wymagały skierowania do DPS. W związku z ciągłym wzrostem kosztów utrzymania mieszkańców DPS, konieczne jest zwiększenie planu finansowego na kolejne lata.

4.3. Schronienie

Kolejnym zadaniem gminy o charakterze obowiązkowym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, jest udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym. Świadczenie to kierowane jest do osób bezdomnych. Koszty tej formy pomocy pokrywane są ze środków własnych gminy. Od 2020 roku pobyt w schroniskach jest odpłatny zgodnie z Uchwałą Rady Gminy podjętą w grudniu 2019 r. Kwota odpłatności uzależniona jest od dochodów uzyskiwanych przez osoby bezdomne. Schronienia udziela się w noclegowniach, schroniskach dla bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, domach samotnej matki oraz innych placówkach o podobnym przeznaczeniu.

BUDŻET

Nazwa działania	Plan zatwierdzony	Zmniejszenie planu	Wykonanie
Opłacenie pobytu w schroniskach	75.000,00	-27.250,00	47.707,70

Źródło środków finansowych: **dofinansowanie:**   **brak**
środki własne: **47.707,70 zł**

REALIZACJA

W 2020 r. 8 osób bezdomnych z terenu Gminy Somonino przebywało w placówkach zapewniających im schronienie, było to 7 mężczyzn i 1 kobieta. Koszt opłacenia pobytu w schroniskach w 2020 r. wyniósł 47.707,70 zł natomiast odpłatność bezdomnych, stanowiła dochód gminy, który z tego tytułu wynosił 14.514,20 zł

W 2020 roku nie przeprowadzono spisu osób bezdomnych.

opiekę higieniczną zaleconą przez lekarza, pielęgnację, oraz w miarę możliwości również zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te w 2020 roku świadczone były przez firmę zewnętrzną, która dysponuje osobami ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Usługi opiekuńcze są świadczeniem odpłatnym. Wysokość odpłatności klienta reguluje odpowiednio, w przypadku zadań własnych – uchwała Rady Gminy, zaś w przypadku zadań zleconych Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

POTRZEBY

Ilość osób wymagająca usług opiekuńczych, jak również specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania z roku na rok wzrasta. Jest to zjawisko dostrzegane nie tylko w naszej gminie, ale i w skali całej Polski, a wynika głównie ze zmian demograficznych, jak i zmian kulturowych, gdzie zanika model rodziny wielopokoleniowej. Dlatego też w ostatnim czasie uruchamianych jest wiele programów skierowanych do osób wymagających wsparcia i opieki w miejscu ich zamieszkania. Aby przystąpić do realizacji tychże projektów konieczny jest wkład własny w wysokości od 20 – 50%.

Należy zwrócić również uwagę, że usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania to forma bardziej przyjazna seniorom niż pobyt w domach pomocy społecznej, jest również formą znacznie tańszą. W związku z powyższym konieczne jest poszerzanie tego rodzaju oferty pomocowej, co powoli objąć pomocą i wsparciem wszelkie osoby tego potrzebujące a tym samym zapewnić komfort pozostania w miejscu ich zamieszkania.

4.5. Ubezpieczenie zdrowotne

W ramach zadań własnych gminy, zgodnie z ustawą z dn. 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 66 ust. 1) Ośrodek opłacał składkę na ubezpieczenie zdrowotne 64 osobom pobierającym zasiłek stały z pomocy społecznej, niepodlegającym obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu oraz 16 osobom objętym indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach.

ILOŚĆ OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z WSPARCIA

Nazwa działania	Ilość osób
Posiłki w szkołach	270
Zasiłki celowe na zakup posiłku lub żywności	304

W 2020 roku Ośrodek kontynuował realizację I i II modułu programu, zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Somonino, podjętą w grudniu 2018 r. Wsparcie w ramach programu przyznawano w dwóch formach:

- 1) finansowanie dożywiania dzieci w szkołach
- 2) przyznanie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności.

Dożywianie w formie ciepłego posiłku - obiadu realizowano w 10 placówkach oświatowych, tj. 8 szkołach i 2 przedszkolach, z czego 6 placówek mieściło się na terenie naszej gminy a 2 poza terenem gminy. 8 placówek dysponowało własnymi stołówkami do pozostałych zorganizowano dowóz ciepłych posiłków w ramach cateringu.

Drugą formę realizacji programu – pomoc finansową na zakup posiłku lub żywności kierowano zarówno do osób starszych i niepełnosprawnych, jak i dzieci. Czas pandemii spowodował, że szkoły przechodziły czasowo w tryb zdalnego nauczania, w tym okresie nie było możliwości zapewnienia dzieciom ciepłego posiłku w szkole, dlatego też rodziny zamiennie otrzymywały na ten czas pomoc finansową na zapewnienie dzieciom posiłku.

4.7. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa na lata 2014-2020

W 2020 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie wraz z Bankiem Żywności w Trójmieście oraz Ochotniczą Strażą Pożarną w Egiertowie kontynuował realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 – Podprogram 2019.

Celem Programu jest udzielenie wsparcia osobom doświadczającym najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków.

Zestaw artykułów spożywczych obejmował 21 produktów żywnościowych z 7 grup towarowych. Paczki zawierały m.in.: makarony, ryże, sery, mleko, przetwory z warzyw i owoców, konserwy mięsne i rybne, olej, cukier.

Pomoc otrzymywały osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i uzyskujące dochód nieprzekraczający: **1 402 zł** w przypadku osoby samotnie gospodarującej oraz **1 056 zł** w przypadku osoby w rodzinie. Aby uzyskać wsparcie należało zgłosić

się do Ośrodka Pomocy Społecznej w celu uzyskania odpowiedniego skierowania. Skierowanie wydawał pracownik socjalny po zweryfikowaniu sytuacji dochodowej wnioskodawcy.

Program ten niezmiennie cieszył się dużą popularnością wśród mieszkańców Gminy Somonino. W roku 2020 r. z programu skorzystało 382 rodziny (1100 osób).

4.8. Przemoc

Kwestie związane z przemocą są coraz bardziej znaczącym problemem, występującym wśród mieszkańców naszej gminy. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie podejmują szereg działań profilaktycznych i naprawczych, m.in. uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i powoływanych grupach roboczych. Pracownik socjalny GOPS pełniący funkcję Przewodniczącego Zespołu wraz z pracownikami ośrodka i specjalistami są zaangażowani we współpracę z przedstawicielami podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Głównymi zadaniami podejmowanymi w tym zakresie są:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin oraz efektów tych działań.

Działania realizowane przez pracowników opierają się na podstawie Rozporządzenia RM z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty”, jak również na podstawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Pracę z rodziną, w której występuje przemoc rozpoczyna zazwyczaj wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty”, po czym zostaje powołana wtedy grupa robocza, składająca się z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, która zajmuje się konkretnym przypadkiem.

W 2020 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano grupy robocze, które spotykały się 98 razy. W ramach procedury założono 23 „Niebieskich Kart” w tym 12 wypełnionych przez policję i 11 przez pomoc społeczną.

W większości przypadków prace z rodzinami są prowadzone długofalowo, działania ukierunkowane są na poprawę funkcjonowania członków rodziny i na dążeniu do zaprzestaniu stosowania przemocy. W 2020 r. zorganizowane zostało szkolenie dla członków grup roboczych o tematyce „Praktyczna realizacja przepisów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i realizacji procedury NK w tym elementy postępowania w czasie pandemii”.

4.9. Świadczenia rodzinne

Obsługa świadczeń rodzinnych jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej. Oznacza to, iż ciężar finansowy w tym zakresie spoczywa na budżecie państwa co do samych świadczeń. Organami właściwymi do załatwiania spraw indywidualnych i wypłaty świadczeń rodzinnych są gminy. Wójt Gminy Somonino działając na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku upoważnił Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie do prowadzenia postępowania w sprawach świadczeń rodzinnych, a także do wydawania decyzji w tych sprawach.

W 2020 roku 1603 dzieci (751 rodzin) otrzymywało zasiłki rodzinne wraz z dodatkami na łączną kwotę 2.966.019,- zł. Świadczeń opiekuńczych na które składają się: zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna wypłacono 533 osobom na łączną kwotę 3.134.830,- zł. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (becikowe) została wypłacona na łączną kwotę 139.000,- zł. Natomiast świadczenia rodzicielskie wypłacono 79 osobom na kwotę 513.841,- zł.

W związku z realizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy „Za Życiem” poniesiono wydatki na kwotę 8.000,- zł. Natomiast kwota 380.846,67 zł została wykorzystana na opłacenie składek emerytalno – rentowych za osoby korzystające ze świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego i zasiłku dla opiekuna.

Ogółem świadczeniami objęto 1.245 rodzin, natomiast na wypłatę świadczeń przeznaczono kwotę 7.142.537,- zł.

Poniżej przedstawiono zestawienie tabelaryczne wypłaconych świadczeń.

NAZWA ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	LICZBA UPRAWNIONYCH	KWOTA ŚWIADCZEŃ
zasiłek rodzinny na dziecko	15 729	751	1 910 292
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka	70	70	64 506
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	481	62	188 149
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka	400	32	88 280
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia	251	32	24 033
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia	1 031	97	115 600
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	822	911	85 974
dodatek do zasiłku rodzinnego na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	38	5	9 402
dodatek do zasiłku rodzinnego na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	2 320	250	164 394
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	3 146	242	315 389
zasiłek pielęgnacyjny z tytułu niepełnosprawności	5 617	493	1 209 966
zasiłek pielęgnacyjny z tytułu ukończenia 75 roku życia	92	8	19 857
świadczenie pielęgnacyjne	891	79	1 624 990
specjalny zasiłek opiekuńczy	380	40	233 132
zasiłek dla opiekuna	76	8	46 885
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	139	139	139 000
świadczenie rodzicielskie	555	79	513 841
jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka, o którym mowa w art. 10 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin ZA ŻYCIEM	2	2	8 000
składki emerytalno rentowe dla świadczeniobiorców	1 072	83	380 847

4.10. Program wspierania rodziny 500+

Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokajaniem jego potrzeb życiowych.

Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na ich utrzymaniu. Świadczenie wychowawcze przysługuje na wszystkie dzieci do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę. Przyznanie świadczenia wychowawczego nie wymaga już ustalenia alimentów na dziecko od drugiego rodzica w przypadku wniosków składanych przez rodziców samotnie wychowujących dziecko. W roku 2020 wpłynęło 1713 wniosków o przyznanie świadczenia. Pomocą objęto 2.884 dzieci (1.557 rodzin). W związku z realizacją pomocy w postaci świadczenia wychowawczego wydatkowano kwotę 16.442.779,26 zł.

4.11. Program „Dobry start” 300+

Świadczenie „Dobry start” przysługuje 1 raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymują świadczenia do ukończenia przez nie 24 roku życia. W roku 2020 pomocą objęto 1790 dzieci (1120 rodzin). W związku z realizacją programu „Dobry start” wydatkowano kwotę 537.000,- zł.

4.12. Program „Za Życiem”

Program „Za Życiem” ma na celu wsparcie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi. Zakłada on między innymi:

- przyznawanie jednorazowego świadczenia w kwocie 4.000,00 zł dla rodziców dzieci, w których lekarz stwierdził wady powstałe w okresie ciąży lub podczas porodu;
- opiekę hospicjum;
- dostęp do lekarzy bez kolejek;
- pomoc asystenta rodziny.

W roku 2020 pomoc w postaci zasiłków jednorazowych została przyznana 2 rodzinom na łączną kwotę 8.000,00 zł.

4.13. Fundusz alimentacyjny

Kolejną formą wsparcia realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ta pomoc finansowa świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodziców na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Bezskuteczność egzekucji w rozumieniu wyżej wymienionej ustawy oznacza egzekucję w wyniku której w okresie dwóch ostatnich miesięcy nie wyegzekwowano pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Pomoc w postaci świadczeń z funduszu alimentacyjnego w roku 2020 wypłacono na łączną kwotę 594 237,- zł. Liczba rodzin uprawnionych do pomocy wynosi 82, a liczba dzieci w tych rodzinach 130.

4.14. Ubezpieczenie zdrowotne od świadczeń rodzinnych

Osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna, a nie podlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu objęte są ubezpieczeniem zdrowotnym od wysokości pobieranego świadczenia. W 2020 r. Ośrodek objął tą formą wsparcia 43 osób na łączną kwotę 52.594,- zł.

4.15. Karta Dużej Rodziny

Jednym z działań wspierających rodziny wielodzietne jest realizacja ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z ofert instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie karty ułatwia dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia. W praktyce Karta Dużej Rodziny zapewnia zniżki przy zakupie jedzenia i kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek oraz paliwa. Obniża także koszty rachunku za usługi telekomunikacyjne czy bankowe. Pozwala na tańsze przejazdy pociągami i komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach. Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie. A jej wydanie jest bezpłatne. Jedynie w przypadku wniosku o dodatkową formę i wydaniu duplikatu karty pobierane są opłaty. W roku 2020 pomocą w postaci Karty Dużej Rodziny objęto 77 rodzin i wydano 193 kart.

łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Działaniami w ramach projektu objęto łącznie 8 osób niepełnosprawnych (3 osoby dorosłe i 5 dzieci), zapewniając ich opiekunom łącznie 350 godzin tzw. opieki wytchnieniowej.

Źródło środków finansowych:	dofinansowanie:	6.192,00 zł
	środki własne:	1.548,00 zł

4.19. Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej

W 2020 roku Ośrodek po raz pierwszy przystąpił do Programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej. Celem Programu jest wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Realizacja programu ma zapewnić osobom niepełnosprawnym możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności, załatwieniu spraw urzędowych czy podejmowaniu aktywności społecznej. Program ma na celu również przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych czy sportowych.

W 2020 roku wsparciem asystenta osoby niepełnosprawnej objęto 9 osób (5 kobiet i 4 mężczyzn).

Źródło środków finansowych:	dofinansowanie:	14.736,74 zł
	środki własne:	0,00 zł

4.20. Projekt „Aktywizacja społeczno – zawodowa mieszkańców Powiatu Kartuskiego” – Edycja II

Od sierpnia 2020 Ośrodek realizuje projekt pn.: „ Aktywizacja społeczno – zawodowa mieszkańców Powiatu Kartuskiego dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – edycja II” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014 -2020. Jest on kontynuacją realizowanego już projektu w latach ubiegłych.

Projekt ma na celu stworzenie możliwości podjęcia zatrudnienia osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich rodzin. Działania skierowane są do osób pozostających bez pracy, niezarejestrowanych w PUP, biernych lub nieaktywnych zawodowo w tym niepełnosprawnych.

W 2020 roku wsparciem w ramach programu objęto 13 mieszkańców Gminy Somonino: 9 osób skierowano na zajęciach reintegracji społeczno-zawodowej do Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach, 2 uczestników projektu podjęło staż zawodowy, 1 osoba uczestniczy w szkoleniu w zakresie kadry i płace.

Wszystkim uczestnikom projektu zapewniono wsparcie psychologiczne i doradztwo zawodowe. Działania w ramach projektu realizowane będą w latach kolejnych, gdyż okres trwania projektu przewidziany jest do 2022 roku.

Koszt realizacji projektu w 2020 r. wyniósł 27.954,07 zł i w całości stanowił dotację z budżetu projektu.

4.21. Program rządowy „Wspieraj Seniora”

W związku z pandemią koronawirusa Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej przygotowało na rok 2020 program wspierający ochronę zdrowia i życia osób powyżej 70 roku życia pt: „Wspieraj Seniora”. Odpowiadając na propozycję Ministerstwa Ośrodek przystąpił do realizacji programu.

Celem programu było dofinansowanie gmin w zakresie realizacji usługi wsparcia na rzecz Seniorów, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu. Usługa wsparcia miała polegać w szczególności na dostarczeniu zakupów, zgodnie ze wskazanym przez Seniora zakresem, obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środków higieny osobistej.

Program adresowany był do osób w wieku 70 lat i więcej, które zamierzały pozostać w domu w związku z zagrożeniem zakażeniem Covid-19, jednak w szczególnych przypadkach wsparciem można było objąć osoby poniżej 70 roku życia.

Źródło środków finansowych:	dofinansowanie:	5.026,89 zł
	środki własne:	1.256,73 zł

4.22. Program „Czyste powietrze”

Program „Czyste powietrze” jest pierwszą ogólnokrajową inicjatywą walki ze smogiem. Realizowany jest przez Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W ramach programu można przeprowadzić termomodernizację budynków, np. wykonać termoizolację lub wymienić stolarkę okienną i drzwiową na bardziej energooszczędną. Z dofinansowania można skorzystać w celu wymiany starych, wysokoemisyjnych kotłów węglowych na ekologiczne źródła energii, np. pompę ciepła, instalację fotowoltaiczną, kolektory słoneczne, rekuperację czy wykonanie instalacji centralnego ogrzewania. Dodatkowo można przeprowadzić kompletny audyt energetyczny wykazujący rzeczywiste zapotrzebowanie budynku na energię cieplną. W dniu 01.10.2020 r. w życie weszły zmiany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, z późn. zm.), które nakładają na gminy obowiązek wydawania zaświadczeń o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadający na jednego członka gospodarstwa domowego dla potrzeb uczestnictwa w programie Czyste Powietrze. Do ustalania wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu, stosuje się przepisy ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Zaświadczenia wydawane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej po uprzednim złożeniu wniosku.

W 2020 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie wydał 8 zaświadczeń o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadający na jednego członka gospodarstwa domowego dla potrzeb uczestnictwa w programie Czyste Powietrze.

4.23. Wynagrodzenie dla opiekunów prawnych

Ośrodek dokonuje wypłaty wynagrodzenia opiekunowi prawnemu z tytułu sprawowania przez niego opieki nad osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną. Świadczenie to przyznawane jest przez sąd i jest świadczeniem z pomocy społecznej należącym do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę. Wynagrodzenie wypłaca się w kwocie ustalonej przez sąd.

W roku 2020 GOPS wypłacił tylko 1 tego rodzaju świadczenie na łączną kwotę 4.800,- zł.

5. Potrzeby Ośrodka

W 2021 roku kontynuowane będą zadania wynikające z obowiązku realizacji poszczególnych ustaw oraz innych aktów prawnych, przyczyniające się do poprawy sytuacji życiowej mieszkańców gminy Somonino.

Trwająca pandemia w dalszym ciągu wymagać będzie szczególnej uwagi w zakresie organizacji pracy ośrodka oraz wprowadzania na bieżąco rozwiązań zapewniających sprawne funkcjonowanie ośrodka i ciągłości obsługi klientów.

Dla efektywnej realizacji zadań przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie niezbędne będzie:

1. Zabezpieczenie środków finansowych w wysokości odpowiadającej potrzebom wynikającym z realizacji nałożonych na GOPS zadań, ze szczególnym uwzględnieniem środków na świadczenia z pomocy społecznej w tym:
  - a. na finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
  - b. na zapewnienie całodobowej opieki nad osobami wymagającymi tej formy wsparcia (w DPS, schronisku, domy samotnej matki),
  - c. na usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
  - d. na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
2. Utrzymanie dostępności do specjalistycznego wsparcia (głównie psychologicznego dla dorosłych i dzieci).
3. Tworzenie partnerstw i pozyskanie do współpracy działających na terenie gminy lub powiatu instytucji, organizacji oraz społeczności lokalnej w celu realizacji zadań szeroko pojętej pomocy społecznej.
4. Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony i wspierania rodzin zagrożonych krzywdzeniem i przemocą.
5. Zintensyfikowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i zależnych.
6. Realizacja pracy socjalnej w tym:
  - a. realizacja programów społecznych na rzecz osób starszych, dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
  - b. realizacja innych projektów o charakterze profilaktycznym, integracyjnym i edukacyjnym.

7. Dystrybucja żywności otrzymywanej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa FEAD 2014 – 2020.
8. Realizacja programu w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.
9. Dostosowanie warunków technicznych i zapewnienie odpowiedniego serwisu teleinformatycznego niezbędnego do realizacji zadań Ośrodka.
10. Podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój zawodowy pracowników, bezpieczne warunki pracy i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, w tym zapewnienie pracownikom superwizji.
11. Zapewnienie obsługi prawnej dla pracowników Ośrodka.
12. Dostosowanie siedziby Ośrodka do wymogów dostępności podmiotu publicznego, zwłaszcza w zakresie miejsc parkingowych.